

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.104

27.8.2020.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 103. sednice Komisije za žalbe, održane 27.8.2020. godine u 18 sati onlajn.

Učestvovali su svi članovi Komisije: Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Ljiljana Smajlović, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Zorica Višnjić, Snežana Andrejević, Vida Petrović Škero, Jelka Jovanović, Bojan Cvejić i Olivera Milošević

Ostali prisutni: Miloš Stojković, advokat N1, Vladica Ilić iz Beogradskog centra za ljudska prava, Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Zaštitnika građana na tekst objavljen na portalu „Nova.rs“
2. Razmatranje žalbe Violete Stepanović na tekst objavljen na portalu „Infocentrala“
3. Razmatranje žalbe Nikole Minovića na tekst objavljen na portalu „Ozonpress“
4. Razmatranje žalbe Kurira na tekst objavljen na portalu N1 info
5. Razmatranje druge žalbe Kurira na tekst objavljen na portalu N1 Info
6. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Informer“

Snimak Zoom sednice na: <https://youtu.be/Dksj0Ybha7>

1. Zaštitnik građana Zoran Pašalić podneo je žalbu navodeći da je spornim tekstom, koji se odnosi na postupke službenika te kancelarije u toku demonstracija u Beogradu, prekršeno više tačaka Kodeksa iz poglavlja Istinitost izveštavanja i Novinarska pažnja. U toku rasprave Bojan Cvejić je rekao da misli da Kodeks jeste prekršen jer nema više izvora, a iz teksta ne vidi ono što je novinarka navela u odgovoru na žalbu – da je pokušala da dobije informaciju u kancelariji ombudsmana, dok je Olivera Milošević mislila da je, sem ove odredbe Kodeksa, prekršena i tačka koja kaže da novinar ne sme slepo da veruje izvoru informacija. Vida Petrović Škero se nije saglasila sa ovim, jer je, istakla je, novinarka pokušala da to proveri, pozvala je pres službu ombudsmana, jer do njega verovatno nije mogla ni da dođe, oni nisu želeli da se oglašavaju, zbog čega je potpuno opravdano objaviti ovakav tekst. Portal je naknadno objavio i izjavu zaštitnika građana, kojom on objašnjava šta su službenici videli i preduzeli i on je praktično potvrdio ono što se desilo, a što je navedeno u tekstu. Dodala je i da je Beogradski centar za ljudska prava velika i značajna organizacija i da je njihovo mišljenje važno, a da je ono potkrepljeno snimcima koji potvrđuju da službenici zaštitnika građana nisu pružili pomoć povređenom građaninu, odnosno da ništa nisu preduzeli. Jelka

Jovanović je rekla da je očigledno da novinarka nije dobila izjavu nikoga iz službe zaštitnika građana i da portal Nova.rs nije mogao da uradi ništa više od ovoga što su uradili, a da je u situacijama kao što su demonstracije u kojima je policija brutalno postupila, institucija zaštitnika građana morala da reaguje i sasvim je opravdano ukazati na to. Očigledno je da se nisu snašli i da nisu uradili sve kako treba. Vlado Mareš se saglasio sa njom, navodeći da se u situacijama kao što su demonstracije ne može očekivati savršeno ponašanje ni službe ombudsmana, ni novinara, te da ne treba „cepiti dlaku na dvoje“. Rekao je da novinar mora da piše o ovome i mora da pokuša da dobije inoformaciju od ombudsmana, jer je to u interesu javnosti, ali je dodao i da se on ponašao malo oholo u ovom slučaju. Zlatko Čobović se u svemu saglasio sa Vidom Petrović Škero i rekao da smatra da nije prekršen Kodeks. On je ocenio licemernim navod u žalbi da službenici ombudsmana koji su pratili proteste nisu videli prebijanje, ali su - kada su uočili čoveka koji leži na trotoaru - pozvali policiju kako bi ona obezbedila medicinsku pomoć. Tamara Skrozza je, međutim, rekla da će biti uzdržana prilikom glasanja, jer je donekle saglasana i da onima koji misle da je Kodeks prekršen i sa onima koji veruju da nije. Navela je da je predstavnik Beogradskog centra za ljudska prava, koji je sagovornik u tekstu, obavio veći novinarski posao nego redakcija Nova.rs, jer je sav objavljeni materijal prikupio on, dok se ne vidi da je redakcija pokazala bilo kakvu inicijativu. „Nemam građanski problem sa tim, ali imam novinarski“, rekla je. Snežana Andrejević se saglasila sa njom, dodajući da je i ona u nedoumici, iako joj se čini da je „pre prekršen Kodeks nego da nije“. Ona je rekla da je saglasna i sa Vidom Petrović Škero - da je dovoljno da novinar pozove pres službu, ne mora da zove samog ombudsmana ako već postoji pres služba, ali da u tekstu ne postoji informacija o tome da je bilo ko pozvan. To je navedeno tek u odgovoru na žalbu i nema nikakve potvrde za to, a za Komisiju je najvažnije da utvrdi činjenice. Ljiljana Smajlović podržala je predlog Olivera Milošević. Rekla je i da je saglasna da je mišljenje Beogradskog centra za ljudska prava relevantno, ali da ne razume zašto onda u tekstu nije navedeno da ljudi iz te organizacije tvrde da ombudsmanova služba ništa nije uradila, a ne da novinarka potpiše to kao svoj tekst, a da ništa nije preduzela. Zorica Višnjić je rekla da će i ona biti uzdržana, jer joj je veoma teško da se odluči. Istakla je da ne sumnja da je novinarka zvala službu ombudsmana za izjavu, ali da uvažava i ono na šta je ukazala Tamara Skrozza – da je novinarka stavila svoj potpis ispod materijala koji je prikupio neko drugi, te da je mogla da se zaštiti tako što bi navela – prema tvrdnjama Beogradskog centra za ljudska prava. S druge strane, i kancelarija ombudsmana je imala priliku da se oglasi u vezi sa ovim slučajem, što nije uradila. Dragan Đorđević je rekao da ima istu dilemu, ali da smatra da je važno da su u tekstu saopštene činjenice - da su dva službenika bila prisutna kada je policija pretukla demonstranta, ali da nedostaje informacija o tome da je redakcija zvala pres službu, tim pre što u žalbi ne postoji potvrda onoga što je izneto u odgovoru na žalbu. Nakon rasprave, za odluku da je Kodeks prekršen glasala su četiri člana Komisije, iso toliko njih je bilo protiv, dok su tri člana ostala uzdržana, pa nije bilo potrebne većine od osam glasova ni za jednu odluku.

2. Violeta Stepanović .žalila se da joj je povređena privatnost time što je portal objavio informaciju da je pozitivna na korona virus, uz izjavu anonimne radnice da je postupala neodgovorno i bolesna dolazila na posao. U tekstu nije navedeno njeno ime, ali, budući da živi u malom mestu svi su prepoznali o kome je reč. Jelka Jovanović je, u diskusiji, rekla da je, možda i više nego kad je reč o prethodnoj žalbi, ovo „granični slučaj“. Tekst je relativno korektan i informacija je tačna. S jedne strane, potrebno je objaviti da se korona virus pojavio u vrtiću, ali je takođe potrebno i sakriti identitet zaražene osobe, jer su podaci iz zdravstvenih

kartona zaštićeni. Zlatko Čobović je rekao da je on pošao od toga šta je tačno a šta nije tačno u ovom tekstu. Tačno je da je zaposlena bila zaražena, što i ona potvrđuje u svojoj žalbi, tačno je da je dolazila na posao, što ona, takođe, potvrđuje, tačno je da u tekstu nije navedeno njeno ime i prezime, tačno je da je u javnom interesu da se o ovakvim temama piše, a nije tačan navod u žalbi da se ova tema politizuje, jer nije politizacija ako je autor teksta pokušao da stupi u kontakt sa direktorkom vrtića, ali nije uspeo. Bojan Cvejić je rekao da je postoji javni interes da se zna da je neko u vrtiću zaražen virusom, ali da nema nikakve potrebe ulaziti u detalje, koji mogu da utiču na nečiji život i da dovedu do toga da bude „osuđen“ u toj sredini. Dodao je da mu to liči na tekst iz crne hronike, kad se iznose nepotrebni detalji iz nečijeg privatnog života. Zorica Višnjić je takođe ocenila da je Kodeks prekršen, da nije bilo razloga navoditi ni zanimanje zaražene osobe, dovoljno je bilo napisati da se virus „pojavi“ u obdaništu. Ovakvo izveštavanje „vuče na senzacionalizam kome nema mesta u ovom slučaju“, a čitacima se sugerise da postoji odgovornost obolele osobe – da je znala da je zaražena i da je „sejala zarazu“ po vrtiću. Olivera Milošević je rekla da je Kodeks nesumnjivo povređen, anonimni izvor, koji je u tekstu naveden, potpuno je bespotreban, a optužuje nekoga kao krivca za širenje zaraze u vrtiću. Istakla je da je reč o maloj sredini u kojoj svi znaju o kome je reč i da može samo da pretpostavi kakve su posledice ovakvog teksta i sa čime se suočila takog toga Violeta Stepanović. Sa ovim se potpuno saglasila Tamara Skrozza, naglasivši da je bilo potrebno da se javnost obavesti, ali da je apsolutno nedopustivo da se objavi bilo koji podatak koji upućuje na identitet zaražene osobe. Potpuno je nebitno šta misli anonimna kuvarica, a žena je prenošenjem njene izjave stavljena na stub srama, rekla je. Snežana Andrejević je takođe rekla da je povređena privatnost zaražene žene i članova njene porodice. Zlatko Čobović je dodao da ostaje pri svemu što je prethodno rekao, a da su ga članovi Komisije ubedili da je povređen Kodeks u delu koji se odnosi na zaštitu privatnosti, i da će glasati da je prekršen Kodeks. Po okončanju diskusije, Komisija je jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1 i 2 Poglavlja VII.

3. Nikola Minović podneo je žalbu tvrdeći da je Ozon Press neovlašćeno preuzeo njegov tekst objavljen na sajtu Košarkaškog kluba „Borac“ i portalu „Kablarnet“. Zlatko Čobović je u raspravi ukazao da to da je ovo još jedan slučaj, kakvih je i ranije bilo pred Savetom, „lokalnog obrauna dva portala“, dodajući da to nije bitno za odlučivanje. On je rekao da nema nikakvog prekršaja Kodeksa, jer autorsko-pravni odnos postoji između Minovića i portala Nova.rs, koji je preuzeo njegov tekst, dok je Ozon Press preuzeo tekst sa Nove.rs, ne znajući da su ga oni preneli mimo Zakona i mimo Kodeksa. On je ukazao da je zanimljivo da je Minović uz žalbu dostavio svoj originalni tekst, kao i kao i i dentican tekst objavljen na portalu Mozzartsport, ali sa potpisima dva koautora, od kojih je jedan Minović. Time se otvara pitanje da li je podnosilac žalbe autor ili koautor teksta, jer je u slučaju da je koautor bio dužan da kaže u kojoj je meri autor teksta, koliko dela...Predlaže, međutim, da Komisija pređe preko ovoga i da odluči da Kodeks nije prekršen, jer je Kodeks prekršila Nova.rs, a podnosilac žalbe je odustao od žalbe protiv njih, a žali se na Ozon Press, koji formalno nije prekršio Kodeks i Zakon o autorskim i srodnim pravima. Snežana Andrejević je takođe rekla da nema indicija da je Ozonpress mogao znati da je Nova.rs preuzela tuđ tekst suprotno zakonu. Članovi Komisije potom su jednoglasno odlučili da Ozonpress nije prekršio Kodeks novinara Srbije.

4.i 5. O dve žalbe odgovornog urednika Kurira na portal N1 info Komisija je vodila objedinjenu raspravu. Ljiljana Smajlović je rekla da je protiv toga da se članovi Komisije budu uzdržani, jer od toga oni koji su se žalili nemaju nikakvu korist i ne zanima ih koliko se

Komisija muči da prelomi. Rekla je da će ona glasati da je Kodeks prekršen i da misli da su ga prekršili i Kurir i N1 info. Bojan Cvejić je naveo da ne zna kako treba da se posmatra ovaj „rat saopštenjima“ između dve redakcije, odnosno da nije siguran da li zvanična saopštenja vlasnika uopšte treba posmatrati kao vesti, odnosno sadržaj koji podleže Kodeksu ili kao saopštenje bilo koje firme. Ljiljana Smajlović je, međutim, istakla da u Kodeksu upravo piše da interesi vlasnika ne smeju da utiču na uređivačku politiku. Poslovni interesi izdavača, nikako ne mogu biti opravdanje za kršenje Kodeksa, čak ni u slučajevima kada i druga strana krši Kodeks. Vlado Mareš je rekao da Komisija ne sme da zatvara oči pred činjenicom da je „Kurir“ na zadatku, da i jedni i drugi zastupaju interese svojih vlasnika i da je ovde reč o besmislenoj „tuči dva medija“ za publiku u kojoj Komisija treba da pomogne jednom da jače udari onog drugog, te da u takvoj situaciji, Komisija ne može da uradi ništa dobro, pa bi najbolje bilo da jednostavno kaže da nema prekršaja Kodeksa, jer ovo prevazilazi okvire rada Saveta za štampu. Zlatko Čobović je naglasio da je reč o dva potpuno i u svakom pogledu različita medija, koja zastupaju poslovnu politiku svojih vlasnika i objavljuju njihova saopštenja. Informacije koje objavljuju su različite jer su i interesi njihovih izdavača različiti, a posao Komisije nije da utvrđuje šta je istina. Zato misli da u ovom slučaju nema prekršaja Kodeksa. Tamara Skrozza je objasnila da u ovoj situaciji mora da ostane uzdržana, jer uopšte nije razumela ni žalbu, ni odgovor redakcije na tu žalbu, te da će eventualno promeniti mišljenje ako joj neko od članova Komisije protumači o čemu je reč. Po mišljenju Jelke Jovanović i ovo slučajevi su „na ivici noža“. Ona je postavila pitanje da li treba raspravljati o tome da li je nešto novinarski obrađeno, ako postoji pravo na odgovor. Rekla je da nije saglasna sa ocenama iz žalbe i da će glasati da Kodeks nije prekršen. Dodala je i da joj se ne dopada ova vrsta „rata“ koja se vodi iz svih oružja i oruđa, a posebno to što „Kurir“ kampanju vodi „za naše pare“. Vida Petrović Škero je podsetila da nikada do sada nije bila održana prilikom glasanja, jer veruje da članovi Komisije treba da odlučuju, ali da u ovom slučaju misli da se Savetom manipuliše. Rekla je da je saglasna sa Ljiljanom Smajlović da su Kodeks kršile obe strane, ukoliko je uopšte bilo prekršaja, budući da ovde nije reč o povredi ljudskih prava, već o nekim pravima nekih suprotstavljenih interesa, koje ne razume. Rekla je da je reč o nečemu što prevazilazi sferu interesovanja Komisije u primeni etičkog kodeksa i rekla da je njena dilema samo to da li o ovakvom slučaju treba svi članovi Komisije da budu uzdržani. Snežana Andrejević je istakla da, iako je rasprava objedinjena, treba razlučiti vremenski sled tekstova u oba medija – prva žalba „Kurira“ odnosi se na saopštenje UG, koje jeste manjkavo, jer se iz njega vidi šta misli onaj ko ga je napisao, ali ne i na šta se ono odnosi. Ako posmatramo samo to, Kodeks jeste prekršen, a tek onda sledi sve ostalo o čemu je Komisija do sada pričala – tek iz tekstova nakog toga vidimo da su se dopisivali, da su jedni drugima skraćivali odgovore...

Komisija je prvo odlučivala o tome da li da se svi članovi uzdrže od glasanja, kako bi time iskazali svoj stav o ovakvim žalbama, ali o tome nije postignuta saglasnost. Ljiljana Smajlović je zatražila da se u zapisnik unese da se ona kategorički protivi tome da se članovi Komisije izasne da misle da ih neko zloupotrebljava kada traži da se izjasne o nečemu zbog čega postoje. Nakon toga, Komisija je glasala o tome da li je N1 Info prekršio Kodeks. Kad je reč o prvoj žalbi, za su bila dva člana Komisije, protiv četiri, dok je pet članova bilo uzdržano. U slučaju druge žalbe, za prekršaj Kodeksa je glasao jedan član, protiv je bilo pet, koliko i uzdržanih članova, tako da ni u jednom od ova dva slučaja nije bilo potrebne većine za donošenje odluke.

6. Vojin Rakić podneo je žalbu zbog teksta u kojem se iznose detalji iz privatnog života njegova porodice, verujući da je time prekršeno više tačaka Kodeksa iz poglavlja: Istinitost izveštavanja, Odgovornost novinara, Novinarska pažnja i Poštovanje privatnosti. Zorica Višnjić je ocenila da je tekst veoma brutalan i da ga je mučno čitati. Objasnila je da, čak i da je sve što je napisano tačno, ne vidi zbog čega bi to trebalo da čitamo u novinama, posebno zbog toga što je posredno otkriven i identitet dece. Vida Petrović Škero je rekla da su tekstom prekršena ljudska prava i žalioca i njegove dece, ali i njihove majke, kojoj sigurno nije ni malo prijatno da ovo čita. Snežana Andrejević se saglasila sa ovim, istakavši da je u ovakvim predmetima dodele strateljstva nad decom na sudu javnost isključena i takve stvari ne smeju da se prenose. Tekstom su, kako je rekla, prekršena ljudska prava svakoga ko je učestvovao u ovom sudskom postupku, jer je tako narušeno njihovo pravo da ništa od onoga što je izneto na sudu ne dospe u javnost. Po završetku diskusije, Komisija je jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1 i 2 Poglavlja I, tačka 4 Poglavlja IV, tačka 1 Poglavlja V i tačke 1 i 4 Poglavlja VII.

Sednica je završena u 19.45 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Vlado Mareš